

povjerenje, pravdu i nadu u bolji svijet... Odgoj i obrazovanje stoga treba temeljito zahvatiti osobnost učenika i pružiti im moralno-etičku čvrstoću kako bi obrazovanje služilo dobru, a ne zlu« (Tomislav Ivančić, *Roditelji, učitelji i učenici* [Hagioterapija prosvjete]).

Neka nam ove misli budu vodilja na putu izgradnje hrvatskoga društva i odgojno-obrazovnoga i znanstvenog sustava. A prof. dr. sc. Tomislavu Ivančiću hvala za sve što je učinio za čovjeka i humanije društvo!

Uvjeren sam da ćemo, kako vrijeme bude prolazilo, još više spoznavati dosege njegova rada i djela. Valja stoga iskazati radost i zahvalnost što smo pokraj sebe na životnom putu susretali istinskoga svjedoka vjere i osebjunoga liječnika duše. Njegovo je postojano svjedočanstvo života u ovim nestalnim vremenima za mnoge od bilo i ostalo dragocjen smjerokaz. Završio bih parafrazom njegove poznate izreke, dobro je što si živio, dragi profesore Ivančiću.

PROF. DR. SC. IVAN ŠAŠKO

Pomoćni biskup zagrebački

1. Pridružujući se ovoj spomen-sjednici, s poštovanjem, u ime nadbiskupa zagrebačkoga kardinala Josipa Bozanića i Zagrebačke nadbiskupije, izražavam zahvalnost cijenjenomu gospodinu rektoru profesoru dr. Damiru Borasu i Senatu Sveučilišta u Zagrebu za poziv na sudjelovanje te prenosim Kardinalove pozdrave svima nazočnima.

U ubrzanosti življenja koje smo postali dionicima i od koje ujedno i trpimo, spomen i spominjanje ne pripadaju naročito istaknutim vrijednostima, osim ako i sam spomen nije iskoristiv izvan svojega stvarnog smisla, tek kao sredstvo nekih novih ubrzanja, širenja dojma i promidžbe. Zato smatram opravdanim ovo današnje spomen-zajedništvo smjestiti u hvalevrijednu istančanost duha koja se osvrće sa zahvalnošću i naglašava vrijednosti od kojih nas ubrzanost ne bi smjela udaljiti.

2. Slojevitost pojma 'komemoracija' vodi nas s površine u dubinu, od letimičnih sjećanja, preko zajedničkoga spomena do općereligijske važnosti spomena i do kršćanske teološke sveobuhvatnosti euharistijskih riječi: *Hoc facite in meam commemorationem*.

U spomenu ima mjesta i osobnomu i zajedničkomu; i privatnomu i javnomu; i slaganju i neslaganju; i važnomu i nevažnomu. I znamo da niti jedan

ljudski spomen ne može iscrpiti ljudski život. Zato kao vjernici svoju molitvu upućujemo Bogu: *Spomeni se, Gospodine!* Tu leži naša radost i sigurnost da u nedostatnosti našega spomena ništa nije izgubljeno i da sve što je životom darovano ima smisla.

Na tome tragu ističem tri spomena na profesora Ivančića: *spomen s osobnim poveznicama, spomen s društvenim usporednicama i spomen s akademskim poduzarnostima*. Niti jedan od njih nije takav da bi označavao odlučujuće obrate, ali je svaki čudesan ili barem znakovit.

3. Svećenika Tomislava Ivančića pamtim od svojih gimnazijskih dana. Još dok nisam ništa znao o njemu, kao sjemeništara, početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća, sjećam ga se iz zagrebačke katedrale, upravo po nekoj poticajnoj riječi i usputnom pogledu koji je postao suputništvom. Nisam znao da je zaređen za svećenika dva mjeseca nakon moga rođenja i da je postao kanonikom u mojim sjemenišnim godinama (1983.). Ipak, njegovo mi je ime ostalo prisutno, poznato, primjerno.

Kasnije sam ga kao student susretao na fakultetskim hodnicima, pozdravljao s dubokim poštovanjem; pročitao sam poneki njegov zapis, razmišljanje i studiju. Nije mi predavao niti jedan predmet, jer sam nakon druge godine otišao na studij u Rim, a njegovi su predmeti bili u kasnijim godinama. No, poveznica je živjela čudesno u činjenici da sam kao i on bio student *Papinskoga sveučilišta Gregoriana* i pitomac istoga zavoda *Germanicum et Hungaricum* u kojemu je i on boravio te nas rado susretao kao 'stariji brat', kao *frater maior*. Udaljen od Zagreba, iščitavao sam i njegova djela, primijetivši razvidan trag koji je ostavio izvan Hrvatske.

Vrativši se sa studija, postao sam asistentom, a kasnije i kolegom profesorom na Katoličkome bogoslovnom fakultetu. Rado se spominjem te suradnje, osobito iz godina njegove dekanske službe. Zajedništvo je postajalo dublje po raznim obvezama u Nadbiskupiji sve do nedavno, do zadnjih projekata vezanih uz *Drugu sinodu Zagrebačke nadbiskupije*, pri čemu smo blisko surađivali u izradi *Radnoga dokumenta* Sinode.

Osim toga, bili smo subraća kao kanonici Prvostolnoga kaptola zagrebačkoga, a posljednje smo godine bili i neposredni susjedi na Kaptolu, gdje je živio u kući u kojoj je nekada, među ostalima, boravio i Franjo Rački.

4. Taj je osobni vid ugrađen u spomen na društvene usporednice.

Zar nije znakovito da se u svojem znanstvenom radu posvetio tada aktualnim temama koje su isticale važnost upoznavanja marksizma, nutarnje dinamike kršćanstva i religije, kršćanske Objave, dijaloga, susreta s drugima, poniranje u razumijevanje najdublje antropološkog ustroja čovjeka?

Na spomen riječi koje imaju veze s nečim fundamentalnim, danas se osjećaji miješaju i redovito vežu asocijacije s fundamentalizmima, ali je korijenski taj pojam – koji se obično prevodi nekom inačicom pojma ‘temelj’ – vezan uz ‘izvorište’, uz *fons*. Ili još dublje: uz tlo iz kojega raste život (približavajući na taj način *fundament i fetus*). I gotovo proročki pokazuje važnost upravo onih tema za koje se danas jedva usudimo postaviti prava pitanja, kao što je otajstvo života.

Kako samo u suvremenosti daleko seže onaj u naslovu Ivančićeve disertacije korišten pridjev ‘*religionslos*’ vezan uz kršćanstvo, ali i uz kulturu Zapada. Osim toga, profesor Ivančić se brinuo za fakultetsku specijalizaciju: *Islamska religija i njezin odnos prema kršćanstvu*, a među njemu životno posebno dragim temama nalazilo se i traganje za liječenjem čovjeka koje je kretalo od evangelizacije do duhovne terapije. I tu je impresivna lepeza područja i tema zanimljivih ne samo za hrvatsko nego i međunarodno ozračje.

Bilo bi vrijedno ponovno razmotriti te društvene usporednice, misleći na središnje teme kojima se bavio i na ono što na ovome prijelazu epoha opterećuje Hrvatsku, Europu i svijet, pri čemu se vidi poljuljanost uporišta, ponajviše zbog odmicanja od Izvorišta.

5. Treći je spomen akademske podudarnosti, misleći pritom na činjenicu da je bio izabrani rektor Sveučilišta. Na taj me spomen potaknula ova aula i prikazi likova rektora koji su specifičan presjek povijesti ovoga našeg Sveučilišta u svjetlu života istaknutih ljudi. Točnije, potaknuo me jedan detalj, koji je vjerujem mnogima od vas, budući da ste češće u ovim prostorima, poznat, a vezan je uz trećeg rektora Sveučilišta, profesora Antuna Kržana.

Podudarnost njega i profesora Ivančića svakako je u tome što je bio svećenik, teolog, što je bio pitomac zavoda *Germanicum et Hungaricum*, što je i on bio kanonik Prvostolnoga kaptola, bavio se graničnim pitanjima teologije i prirodnih znanosti, onima naime koja pripadaju polju fundamentalne teologije.

Ali, ne ističem ga poglavito zbog toga, nego zbog činjenice da se u nizu portreta rektora ovdje ne nalazi originalna slika rektora Kržana, nego kopija. Izvornik je u Muzeju Grada Zagreba, a nekada je bio na Sveučilištu. No, u doba komunizma, nekome se svidio okvir, ali ne i sadržaj, pa je sadržaj, to jest portret rektora Kržana, izbačen iz okvira da bi u njega bio smješten drugi lik, tada politički važniji, unosniji, korisniji i očito najvrjedniji za one koji pokazuju da diktature uvijek imaju poteškoću u spajanju okvira i sadržaja, da totalitarizmi pokazuju jezive plodove nepoštivanja znanosti i kulture. No, u tome je vidljivo i nešto jako vrijedno, jer je jedan profesor sačuvao sadržaj i znao da je vrijedan i bez lijepoga okvira. To jest: uvijek će se za vrijedan sadržaj pronaći i poneki okvir da bi ga se predstavilo...

Spominjem se toga, jer nas život profesora Ivančića može lijepo poučiti da postoje sadržaji koji su vrijedni i u najsiromašnijem okviru te da postoji sadržaj za koji čovjek ne može napraviti okvir i da postoji stvarnost koja bježi ljudskoj uokvirenosti. Bio je čovjek spajanja, ne razgradnje, tankočutnosti, a ne nasilja; otvoren razgovoru i kada se našao među suprotstavljenim ideologijama. I u Hrvatskoj treba očito spojiti vrijedan sadržaj i lijep okvir, a najčvršće će ih zajedno držati istina.

6. Pred događajem smrti nečije geste i riječi dobivaju snažnije značenje i vjerodostojnost. Čak i ono što nam je djelovalo običnim, svakidašnjim, preko čega smo prešli bez pozornosti, može postati iznimnom dragocjenošću, detaljem koji preobražava život. A profesor Tomislav je posijao puno riječi, zasadio puno pogleda, raskrtilo susrete...

Sve to nakon njegove smrti odjekuje drukčije, ima drukčiji okus i boje su snažnije. Zato mi se kao kršćaninu koji vjeruje u vječni život ne sviđa kada na vijest o nečijoj smrti prigušimo boje, kada slike postanu isključivo crno-bijele i kao da su poželjnije, ako su bljeđe, kada dopuštamo plaštu tuge da nas prekrije, gurajući u stranu »obećanje besmrtnosti (buduće)«. Zato mi je drago da ste fotografiju profesora Ivančića uokvirili u zlatnu boju koja je u ikonografiji boja neba.

Za kraj se spominjem riječi koje je nakon Četrnaeste postaje Križnoga puta pokojni Tomislav pridao Isusu koji govori nama: »Predaj smrti ono što joj i tako pripada. Nemoj više gledati grob kao beznađe i kraj, nego kao rađanje i početak. Neka umre tvoja oholost. Uskrsna zora već je na pomolu.« I makar bio nazvan profesorom *ex merito* (*emeritus*), zaslužnikom, puno je vidljivije da je živio kao čovjek, kao svećenik, kao profesor *ex caritate et ex gratia*. No, za taj naslov ne postoji zemaljsko sveučilište, niti pripadna katedra. Vjerujem da je taj naslov čuo u susretu sa svojim Učiteljem u vječnosti.

Neka se Gospodin spomene njegova života. Izričem to molitvom koju je u V. stoljeću sastavio za Europu iznimno važan papa Lav Veliki, koga je mladi student Tomislav Ivančić zavolio i proučavao u svojem magistarskom radu, molitve koju još uvijek molimo na Božić, a danas ju upućujem za njega koji se posvetio izvoru humanuma, izvoru ljudskosti u dubokoj čežnji za dobrom i ljubavlju:

*Deus, qui humanae substantiae dignitatem
et mirabiliter condidisti, et mirabilius reformasti,
da, quaesumus ei eius divinitatis esse consortem,
qui humanitatis nostrae fieri dignatus est particeps.*

Hvala vam za vašu pozornost.